

Nr 38

Utlåtande i anledning av motioner om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:303 av herr *Sveningsson m. fl.* och II:333 av herr *Persson i Heden m. fl.* hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning om förutsättningarna för åvägabringande av en sådan kontroll på sektorn bilhandel och bilreparationer att kvarstående ur trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt allvarliga missförhållanden i möjligaste mån undanröjes.

Motionärerna erinrar om att utredning om kontroll av bilhandel och bilreparationer föreslogs i motioner vid 1968 års riksdag men icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Även om förhållandena undergått en avsevärd förbättring på senare tid, främst genom införandet av den periodiska kontrollbesiktningen och möjligheten till inspektion av saluhållna fordon hos bilhandlare finns alltjämt — anför motionärerna — otillfredsställande förhållanden. I olika pressorgan har också på senaste tid framkommit starka reaktioner mot bestående missförhållanden på detta område.

Motionärerna berör bl. a. frågor om lagstiftning i syfte att ålägga bilhandlare att endast sälja trafiksäkra bilar — detta i överensstämmelse med riktlinjer som Motorbranschens riksförbund 1962 antagit beträffande handeln med begagnade bilar —, bilgarantier, vilkas innebörd inte kan fullt belysas genom konsumentupplysning, officiella kompetenskrav för kvalificerade bilreparationer, åläggande för säljare av varor eller tjänster att lämna fullständig information om vad erbjudandet innebär för konsumenterna samt ansvarsbestämmelser beträffande säljare av fordon, som vid försäljningen är trafikfarligt. Motionärerna framhåller slutligen att den okontrollerade verksamheten inom branschen även undandrar sig skyldigheter på det sociala planet, vilket bör beaktas vid bedömning av frågan om lämpliga åtgärder.

Beträffande motiveringen i övrigt torde få hänvisas till motionen I:303.

Remissyttranden

Yttranden över motionerna har inkommit från kommerskollegium — som bilagt inhämtade yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö

— pris- och kartellnämnden, statens konsumentråd, allmänna reklamationsnämnden, statens trafiksäkerhetsverk och Motorbranschens riksförbund.

Kommerskollegium anser i likhet med de hörda handelskamrarna att anledning ej föreligger att f. n. påbörja en särskild utredning i frågan. Kollegiet framhåller att till trafiksäkerhetsverkets arbetsområde bl. a. hör den tekniska kontroll, som sker från trafiksäkerhetssynpunkt av bilar och bilreparationer. Inom verket och dess rådgivande delegation pågår en kontinuerlig uppföljning av de åtgärder som samhället under senare år vidtagit för att förbättra trafiksäkerheten. Härigenom torde tillräckliga erfarenheter vinnas för bedömning av behov och utformning av ytterligare säkerhets- och konsumentfrämjande insatser bl. a. av det slag motionärerna pekat på.

Kollegiet finner angeläget att trafiksäkerhetsverket erhåller sådana resurser att denna verksamhet kan intensifieras.

Stockholms handelskammare uttalar, att verkningsfulla åtgärder på senare år vidtagits av statsmakterna för att motverka försäljning av från trafiksäkerhetssynpunkt undermåliga bilar och felaktigt utförda bilreparationer. Handelskammaren erinrar om den obligatoriska kontrollbesiktningen, rätten till inspektion av begagnade fordon som utbjudes till försäljning samt allmänna reklamationsnämndens handläggning av klagomål från allmänheten, som avser missnöje med köp eller reparationer av bilar. Det av motionärerna eftersträvade huvudsyftet att ernå en tryggare trafik synes framför allt ha främjats genom tillkomsten av statens trafiksäkerhetsverk. Med hänsyn till risken för onödigt dubbelarbete, redan vidtagna motåtgärder och den fortlöpande övervakningen genom statliga organ finns det enligt kammarens mening inte anledning att företa den begärda särskilda utredningen.

Handelskammaren i Göteborg framför liknande synpunkter och anför vidare att motionärernas hänvisning till auktorisationsförfarandet i vissa andra branscher är av huvudsakligen teoretiskt intresse. Det torde när det gäller enklare bilreparationer vara helt uteslutet att tänka sig föreskrifter av innebörd att auktoriserad bilmontör skall anlitas.

Handelskammaren hemställer att motionerna inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Skånes handelskammare anför att en objektiv konsumentupplysning när det gäller motorfordon måste tillmätas stor betydelse bl. a. ur trafiksäkerhetsaspekt. Det synes enligt kammaren ligga nära till hands att överväga, huruvida man icke genom ökade resurser till trafiksäkerhetsverket och genom en målinriktning av verkets åtgärder skulle kunna undanröja en betydande del av de i motionerna påtalade olägenheterna. Om en utredning anses böra komma till stånd synes dess arbete böra ta sikte på att finna former för att göra motsvarande normer som Motorbranschens riksförbund angivit för sina medlemmar i fråga om handel med begagnade bilar och om reparationsverksamhet tillämpliga inom all yrkesmässig verksamhet på berörda områden.

Statens pris- och kartellnämnd framhåller att olika statliga och andra organ har till uppgift att bevaka sådana trafiksäkerhetsfrågor som aktualiserats i motionerna. Nämnden anför att det i första hand bör ankomma på trafiksäkerhetsverket och AB svensk bilprovning, vilka handlägger frågor om den tekniska kontrollen ur trafiksäkerhetssynpunkt av bilar och bilreparationer, att även taga initiativ för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar.

Nämnden erinrar vidare om att konsumentutredningen fått sitt uppdrag utvidgat till att omfatta konsumentupplysning om personbilar och att utredningen i samband därmed förstärkts med representanter för trafiksäkerhetsverket och AB svensk bilprovning. Nämnden framhåller även att allmänna reklamationsnämnden handlägger klagomål från allmänheten, vilka inte avser rena prisfrågor. Inom Motorbranschens riksförbund utarbetas nya garantibestämmelser, vilka även torde kunna få betydelse ur säkerhets- och konsumentsynpunkt.

En offentlig eller av branschen administrerad auktorisation av bilförsäljare respektive bilreparatörer skulle medföra inskränkningar i näringsfriheten och måste — särskilt om det gäller en av branschen själv administrerad auktorisation — få mycket allvarliga konsekvenser för konkurrensen inom branschen.

Nämnden ställer sig negativ till en utredning, som syftar till ett auktorisationsförfarande men vill inte motsätta sig en utredning som förutsättningslöst prövar olika vägar att ur trafiksäkerhetssynpunkt förbättra kontrollen av bilhandel och bilreparationsverksamhet.

Statens konsumentråd har under årens lopp försökt att på olika vägar verka för att skapa för allmänheten bättre förhållanden på bilmarknaden.

Konsumentrådet erinrar om att statsmakterna under senare år vidtagit olika åtgärder i den av rådet åsyftade riktningen, och erinrar härvid om de skärpta reglerna för typ- och registreringsbesiktning av fabriksnya bilar och obligatorisk kontrollbesiktning av äldre fordon. Konsumentrådet anser mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter att en översyn av systemet med kontrollbesiktning nu är motiverad i syfte att förstärka och förbättra de positiva effekter som besiktningen medfört för konsumenterna.

Konsumentrådet erinrar vidare om att konsumentutredningen erhållit vidgade direktiv med åläggande att även verkställa utredning i syfte att få fram en vidgad konsumentupplysning om bilar, och vidare om att en av de fem avdelningarna inom allmänna reklamationsnämnden uteslutande sysslar med reklamationer i fråga om köp av motorfordon och fordonsreparationer. Att döma bl. a. av reklamationsnämndens material synes de olösta problemen beträffande personbilar främst vara koncentrerade till handeln med begagnade bilar och bilreparationer. Rådet finner det väsentligt att garantier skapas för att köpare av begagnade bilar får ett bättre skydd gentemot den grupp av mindre ansvarskännande säljare, som visat sig vara verksamma inom bilbranschen. Rådet finner det även betydelsefullt att åtgärder vidtas för att förbättra kundens situation vid inlämnande av bil för reparation. Klarare normer bör därvid uppställas så att konsumenten ej påföres kostnader för arbeten som inte avtalats, och ansvar bör åläggas reparationsverkstaden att på ett

otvetydigt sätt på förhand presentera de kostnader som kommer att utgå för reparationen. Reparatören bör därjämte vara ansvarig för att de reparationer han genomfört har resulterat i att bilen i frågavarande avseende har ställts i trafiksäkert skick.

Konsumentrådet tillstyrker utredning, förslagsvis inom ramen för den redan tillsatta konsumentutredningen, i syfte att få fram konkreta åtgärder för en ytterligare sanering av handeln med begagnade bilar samt mot bristerna på reparationsområdet.

Allmänna reklamationsnämnden lämnar en redogörelse för sin hittillsvarande verksamhet med ärenden inom bil- och motorbranschen. De ärenden som bereder nämnden arbete med tanke på kravet från den köpandes sida att en begagnad bil vid försäljningstillfället är trafiksäker härrör sig utan undantag från den oorganiserade bilförsäljnings- eller reparationsbranschen. Vad nämnden erfarit redan under den relativt korta tid nämnden verkat tyder mycket på att det inom denna sektor av branschen förekommer påtagliga avarter, som det med nuvarande ordning synes vara svårt att komma till rätta med.

Reklamationsnämnden anser att det finns skäl för att en utredning kommer till stånd i enlighet med vad motionärerna hemställt.

Statens trafiksäkerhetsverk har i yttrande över motioner vid 1968 års riksdag pekat på att de brister på fordon som bl. a. upptäcks vid kontrollbesiktning och som härleds till bristfälliga och osakkunnigt utförda reparationer och underhåll, inte helt bör tillskrivas brist på ansvar och sakkunskap hos vissa bilverkstäder. Eftersom fördelningen av ansvaret för bristfälligheterna aldrig torde ha blivit allsidigt utredd och ej heller kunde fastställas utan ingående undersökning tillstyrkte verket i sitt yttrande förslaget om en utredning.

Trafiksäkerhetsverket redovisar nu samma inställning och tillstyrker således den föreslagna utredningen.

Motorbranschens riksförbund vidhåller likaså sin i yttrande över 1968 års motioner redovisade inställning att frågan bör bli föremål för utredning och tillstyrker motionerna.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Utskottet behandlade vid 1968 års riksdag motioner med yrkande om utredning om förutsättningarna för kontroll av bilhandel och bilreparationer i syfte att eliminera olägenheter från trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt (utlåtande nr 16 år 1968). Yttranden över motionerna avgavs av statens trafiksäkerhetsverk, statens pris- och kartellnämnd, allmänna reklamationsnämnden och Motorbranschens riksförbund. Trafiksäkerhetsverket och motorförbundet tillstyrkte en utredning av frågan. Utskottet erinrade om den väsentligt utbyggda tekniska kontrollen av bilar och bilreparationer hörande till det nyinrättade trafiksäkerhetsverkets arbetsområde och om den nyinrättade reklamationsnämndens handläggning av klagomål beträffande köp av begagnade bilar samt bilreparationer. Med hänsyn till att de av

motionärerna aktualiserade frågorna redan uppmärksammats och att arbete pågick för att stärka konsumenternas ställning fann utskottet anledning inte föreligga att då påbörja en sådan utredning som motionärerna begärt. Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

Den år 1967 tillkallade konsumentutredningen fick genom tilläggsdirektiv i september 1968 uppdraget utvidgat till att omfatta även konsumentupplysning om personbilar. I tilläggsdirektiven uttalas bl. a. att de för den bilköpande allmänheten för närvarande tillgängliga informationerna inte uppfyller alla de anspråk som man från allmänhetens och samhällets sida bör ställa samt att utredningsarbetet bör inriktas på att utreda möjligheterna att åstadkomma en allsidig konsumentupplysning om personbilar. Upplysningsverksamheten bör avse såväl tekniska egenskaper som ekonomiska faktorer som har betydelse för konsumenten. Vidare uttalas att det är av största betydelse att utredningen beaktar att bilinformationen i möjligaste mån skall tillgodose också trafiksäkerhetssyften samt att samråd bör ske med bl. a. trafiksäkerhetsverket och Aktiebolaget Svensk bilprovning.

Utskottet

Motionärerna hemställer om utredning om förutsättningarna för kontroll av bilhandel och bilreparationer för att undanröja kvarstående missförhållanden från trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt.

Kommerskollegiet avstyrker liksom de hörda handelskamrarna en särskild utredning men finner det angeläget att trafiksäkerhetsverket tillföres resurser för intensifierade säkerhets- och konsumentfrämjande insatser.

Pris- och kartellnämnden motsätter sig ett auktorisationsförfarande men inte en förutsättningslös utredning för förbättring av kontrollen från trafiksäkerhetssynpunkt.

Konsumentrådet och reklamationsnämnden tillstyrker utredning liksom trafiksäkerhetsverket och Motorbranschens riksförbund.

Utskottet delar pris- och kartellnämndens uppfattning att en auktorisation av bilförsäljare och bilreparatörer medför inskränkningar i näringsfriheten och kan få negativa konsekvenser för konkurrensen inom branschen. Utskottet kan därför inte tillstyrka att en utredning med sådant syfte kommer till stånd.

Det utvidgade uppdraget till konsumentutredningen syftar till att förbättra möjligheterna att stärka konsumenternas ställning. Ytterligare åtgärder i denna riktning är för närvarande inte påkallade.

Trafiksäkerhetsverket kommer nästkommande budgetår att tillföras väsentligt ökade resurser. De i motionerna upptagna frågor som berör trafiksäkerheten av beagnade och reparerade bilar ingår i trafiksäkerhetsverkets arbetsområde och bör sålunda kunna utredas inom trafiksäkerhetsverket. Särskilt med hänsyn till att verket tillföres ökade resurser förutsätter utskottet att så kommer att ske.

Utskottet anser det inte erforderligt med något initiativ från riksdagens sida utan hemställer

att de likalydande motionerna I: 303 och II: 333 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1969.

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Oscar Carlsson (s)*, Hedlund (s), Eric Peterson (fp), Helge Karlsson (s)*, Karl Gustav Pettersson (s), Ernst Olsson (cp), Hansson (s)*, Nyquist (s)*, Blomquist (m)*, fröken Pehrsson (cp)*, herrar Axelson (fp)* och Ingvar Andersson (m);

från andra kammaren: herrar Larsson i Borrby (cp), Nilsson i Bästekille (m), fru Hörnlund (s)*, fru Ekroth (s)*, herrar Johansson i Skärstad (cp), Johansson i Simrishamn (s), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s)*, Hyltander (fp)*, Aldén (s) och Rosqvist (s).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Blomquist* (m), *Ingvar Andersson* (m) och *Nilsson* i Bästekille (m).